

Foto: Hands Resting on Tool, Tina Modotti 1927
The J. Paul Getty Museum, Los Angeles

Anställningstrygghet

Maria Simonsson, bibliotekarie

Som anställd i ett Sverige drabbat av arbetslöshet, särskilt bland unga, blir man snabbt varse att man ska vara tacksam att ha ett jobb över huvud taget, särskilt om man inte har så mycket arbetslivserfarenhet. Att ställa krav på sin arbetsgivare gällande arbetsmiljö och anställningsform blir därmed i vissa ögon också ett uttryck för otacksamhet. Jag är rädd för att om vi inte tar situationen på allvar så kommer anställningstrygg-

heten i Sverige urholkas ännu mer, och biblioteken är inget undantag. Jag har mött många förtvivlade biblioteksvikarier som blir förlängda med en eller ett par månader i taget, som går på eviga vikariat utan att egentligen vikariera för någon specifik person. Att bli flyttad mellan vikariat och visstidsanställningar är ingenting ovanligt utan något som cheferna satt i system för att lätt kunna göra sig av med personal vid behov.

Allt för att förlänga perioden fram till den för arbetsgivaren fruktade "in-lasningen" för att sedan inte förlänga personens anställning ytterligare, och denne blir "ut-lasad". När man börjar som timvikarie (och får sitta och vänta vid telefonen för att bli inringd) tar man någon annans plats, någon som varit inne och jobbat i två år redan. För att den personen inte ska kunna kräva fast anställning blir hen inte längre inringd på jobb, och så fortsätter det.

En speciell upplevelse som inledde min egen karriär som bibliotekarie inträffade på ett av landets stora universitetsbibliotek. Jag jobbade som "studentvakt" (en form av biblioteksassistenttjänst) i ett par år medan jag pluggade på BHS. För mig som bibliotekariestudent var det såklart ovärderligt att få jobba med det jag pluggade till, och jag trivdes bra på jobbet. Jag hade bra kollegor och tyckte att det var väldigt roligt att jobba i informationsdisken. Men som ett litet sandkorn som låg och skavde fanns den lilla frågan om anställningsavtal, något vi saknade, och som inte gav mig ro. Vi studenter (ett tjugotal) jobbade ett par dagar i veckan enligt ett fast schema som sträckte sig över en termin i taget. Detta ville personalchefen ha till att vi var intermittert anställda (när man jobbar utan fast schema och blir inringd med rätt att tacka nej till jobb) och alltså varken skulle ha anställningsavtal, sjuklön eller friskvårdsbidrag. Vi var alltså bara anställda när vi var inne och jobbade och inte annars, man kunde bli uppsagd samma dag, och om man var sjuk gick man miste om hela sin lön. De tyckte att vi skulle byta pass med varandra vid sjukdom.

Personalchefen menade att vi inte kunde få några förmåner som sjuklön et cetera eftersom vi var så kallat intermitterta, men det var samtidigt allas vårt ansvar att det alltid fanns personal i disken. Det var alltså vårt ansvar att alla pass var tillsatta, men arbetsgivaren hade inget som helst ansvar gentemot oss. Att vi dessutom faktiskt hade ett fast schema och inte alls kunde tacka nej till pass gjorde det hela ännu mer obegripligt att neka oss våra rättigheter enligt LAS.

Jag tog kontakt med de lokala fackrepresentanterna som efter att de satt sig in i problemet uttryckte missnöje med vår arbetssituation, och de började förhandla för att vi skulle få visstidsanställning istället. Ledningen förhalade förhandlingarna, men till slut var de var tvungna att ge med sig. Nya anställningsformer skulle upprättas till nästa termin, där alla som jobbade minst 25% skulle få riktiga visstidsanställningar (en tillsvidare tjänst var ju såklart otänkbar).

Mina studentkollegor och jag var inte helt nöjda med detta eftersom det lämnade utrymme för arbetsgivaren att sätta oss alla på tjänster på mindre än 25% och därmed slippa

betala sjuklönen, samt att vi var rädda för att inte bli återanställda över huvud taget. Vi kontaktade en jurist som hjälpte oss att förhandla och bildade en egen fackförening. Det var början på slutet. Det blev extremt dålig stämning på jobbet, personalchefen tog allt ytterst personligt, och det gjorde även överbibliotekarien (som vägrade prata direkt med oss studenter utan hänvisade till en underchef). Det hela slutade med att vi alla blev uppsagda genom att inte bli erbjudna en fortsatt anställning. Vi blev så klart ledsna över detta, men insåg att loppet var kört för oss, facket ville inte driva vår sak vidare och ingen av oss hade råd att driva saken vidare i domstol. En glädjande konsekvens av detta blev dock att våra ersättare, de nya studentvakterna som anställdes nu i höst, numer får titulera sig biblioteksassistenter och har fått de förmåner som är deras rättighet enligt LAS. Men det satt långt inne för biblioteksledningen och innebar ett högt pris för oss som drev fram detta och förlorade jobben.

Jag blev som avslutning inkallad till en av cheferna för en pratstund om vad som hänt, och jag gav honom min ärliga åsikt. Han menade att det inte fanns några problem alls på arbetsplatsen, trots allt som hänt och trots att fackrepresentanterna i verksamhetsbeskrivningen beskrev arbetsmiljösituationen som bristande när det kommer till öppenhet och demokrati på arbetsplatsen. När jag påpekade detta kände sig min chef inte alls träffad av kritiken och sa att man bör ta vad facket säger med en nypa salt. Han gav mig också ett råd inför framtiden. Ett tips från en bibliotekarie till en annan som han sa, och det var att jag inte ska göra mig så besvärlig om jag vill ha en anställning i framtiden. Med ett litet tillägg: ni borde vara glada att ha ett jobb över huvud taget när så många går arbetslösa.

Med de visdomsorden går jag nu ut i arbetslivet.